

Izhaja

vsak četrtek, ako je ta dan praznik, dan poprej.

Dopisi naj se frankujejo in pošiljajo uredništvu „Mira“ v Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osebni pogovor od 10. do 11. ure predp. in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi se ne vračajo.

Za inserate se plačuje po 20 vin. od garmond-vrste za vsakokrat.

MIR

Velja:

za celo leto 4 krone.

Denar naj se pošilja točno pod napisom:

Upravništvo „Mira“ v Celovec,

Vetrinjsko obmestje števil. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Leto XXIV.

V Celovec, 21. decembra 1905.

Štev. 51.

Pomenljiva slovenska zmaga.

(Dopis iz Velikovca.)

Ne ravno majhno je število onih črnogledcev, ki z ozirom na prevelike težkoče trdijo, da se pri nas na Koroškem v narodnih rečeh nič ne da opravi. Da temu ni tako, ampak da se po vztrajnem podrobnem narodnem delovanju, ki se tudi po številnih neuspehih ne da preplašiti, dosežejo končno le lepi uspehi, o tem pričuje dan 13. grudna t. l. Nesrečna številka 13 postala je za nas koroške Slovence srečonosna. Tega dne se je namreč vršila tukaj v Velikovcu o priliki konference županov našega okrajnega glavarstva volitev enega člana v c. k. okrajni šolski svet velikovski mesto dosedanjega člana, velikovskega župana Pinteritscha, kateremu je šestletna doba letos potekla.

Dozdaj je bil c. k. okrajni šolski svet velikovski, dasi tvorimo mi Slovenci ogromno večino prebivalstva, neomejeno trišče najodločnejših nemških nacionalcev. Može, kakor mestni župan velikovski Pinteritsch, državni poslanec Seifriz in oskrbnik Glantschnigg, so dozdej odločevali o naših šolskih razmerah. Po izredni požrtvovalnosti naših slovenskih rodoljubov posrečilo se je pa nam pri zadnjih občinskih volitvah pridobiti večino od vseh 31 občin našega okrajnega glavarstva, namreč 17 občin. Opravičeno je bilo tedaj upanje, da se bodo posledice teh uspehov pokazale tudi v javnosti. Pred dvema letoma smo napravili prvi resni naskok na naš c. k. okrajni šolski svet, ali ta prvi naskok se nam je ponesrečil. Odpadla sta namreč dva od naših slovenskih županov in tako smo pri omenjeni volitvi propadli za dva glasa. Glede volitve dne 13. t. m. gojili smo sicer večje upanje do zmage, ali vendar se je z ozirom na izkušnje pri prejšnji nismo z gotovostjo nadejali. Dan 13. t. m. prinesel je pa splošno presenečenje.

Nemški nacionalci so proglasili zopet župana Pinteritscha svojim kandidatom, naši slovenski župani pa župnika Treiberja v št. Rupertu pri Velikovcu. Državni poslanec Gratzhofer, ki je zastopal velikovsko občino, je imel pred volitvijo in to v volilni sobi nagovor na navzoče župane, poudarjal Pinteritschove zasluge za velikovsko, seveda pristno nemško šolstvo in priporočal njegovo zopetno izvolitev. Ali večina naših slovenskih županov je ostala trdna in se ni dala po sladkih Gratzhoferjevih besedah premamiti. Glasovanje se je vršilo

ob največji napetosti; glasovati se je moralo celo trikrat. Pri prvem glasovanju sta dobila oba kandidata enako, namreč po 15 glasov, en listek je bil prazen. Pri drugem glasovanju je eden našinec ime našega kandidata v naglici pisal nejasno, mesto Treiber pisal je Traber. To pomanjkljivost so nasprotniki v svoji veliki zadregi s slastjo porabili, da so nam uničili en glas. Trdili so namreč, da je France Traber različen od našega kandidata župnika Franca Treiberja. Pliberski župan Girardis je modroval celo, da se nahaja v pliberski okolici v resnici neki Traber, pravzaprav Travar, torej je mogoče, da je oni volilec, ki je ime Traber zapisal, mislil na tega moža. O občudovanja vredna nemška modrost, ko vendar prvo glasovanje najjasneje pričuje, da je ta volilec le na župnika Treiberja mislil in ne na kakega drugega. Posledica tega ugovora nasprotnikov je bila, da je pri drugem glasovanju dobil nasprotni kandidat Pinteritsch 15 glasov, župnik Treiber pa le 14 glasov, ena glasovnica se je glasila na Traberja, ena glasovnica pa je bila zopet prazna. Nasprotniki so zdaj mislili, da je njih kandidat Pinteritsch zmagal, ker je dobil največ glasov, ali g. okrajni glavar jih je na podlagi postavnih določb poučil, da je treba za zmago absolutne večine, in odredil tretje glasovanje. Tri tretjem glasovanju pa je dobil župnik Treiber 16 glasov, župan Pinteritsch pa samo 14 glasov, ena glasovnica pa je bila tudi to pot prazna. Na to je g. okrajni glavar proglasil župnika Treiberja, ker je dobil en glas absolutne večine, izvoljenim.

Iz trikratnega tega glasovanja je jasno, da je 15 naših slovenskih županov ostalo pri vseh treh glasovanjih zvestih naši stvari. To so res značajni može, na katere se moremo vselej zanašati. Eden našinec je najbrže, ker se je vključil tajnosti volitve bal zamere pri nasprotnikih, oddal dosledno pri vsakem glasovanju prazno glasovnico, drugi našinec pa je žalibože volil pri prvem in drugem glasovanju za nasprotniki, pri tretjem glasovanju se je pa končno le zavedel, da je zastopnik slovenske občine, to pot volil našega kandidata in tako odločil zmago. Pri tretjem glasovanju tedaj noben slovenski župan ni volil več nasprotnega kandidata, ki je torej pri tem glasovanju dobil samo 14 pristno nasprotnih glasov. Tako smo Slovenci prvokrat zmagali pri volitvi v prevažni c. k. okrajni šolski svet v Velikovcu.

Veliki pomen te zmage se da posebno po tem presoditi, da je propadel pri tej volitvi deželni poslanec in mestni župan velikovski, glavni steber nemštva na Spodnjem Koroškem, zmagal pa je vztrajni boritelj za slovensko šolstvo na Koroškem in vodja „Narodne šole“ družbe sv. Cirila in Metoda v Velikovcu, župnik France Treiber. Ta zmaga najsijajnejše na laž postavlja po naših nemških narodnih nasprotnikih v javnosti razširjeno krivično mnenje, da Slovencev na Koroškem ni, ono oholo, svoječasno po poslancu dr. Steinwenderju v našem deželnem zboru izusteno trditev, da koroški Slovenci niso del slovenskega naroda. Postavni zastopniki naših slovenskih občin, naši vrli in značajni župani, so z glasovnicami v rokah pri tej volitvi dokazali, da koroški Slovenci še živimo, da si hočemo svoje šolstvo sami urejevati in ne potrebujemo nemških jerobov. Popolnoma na umeten način, z železnimi verigami nad vse krivične volilne geometrije in z vztrajnim sleparjenjem javnega mnenja so nas dozdej naši narodni nasprotniki držali v kruti sužnosti, ali koroški Slovenec se je naveličal hlapčevanja in stopa na dan.

Presenetljivi izid volitve je naše nasprotnike silno poparil, spravil jih je takorekoč ob vso pamet, tako da so silili v c. k. okrajnega glavarja in zahtevali, da bi drugo glasovanje proglasil veljavnim, tretje pa razveljavil. Seveda g. glavar tej čudni zahtevi ni ugodil, ker se je vsa volitev izvršila popolnoma postavno in pravilno. V našem mestu je bilo zanimanje za to volitev splošno. Ko se je pa vest o zmagi Slovencev raznesla, bilo je vse, posebno zvečer vse mirno. Mesto je bilo kakor pometeno. Da, 13. grudna t. l. je bil časten dan za nas koroške Slovence!

Končno je naša dolžnost, da se hvaležnim srcem spominjamo onih značajnih moži, ki so nam to pomenljivo zmago priborili, naših vrlih in korenjaških slovenskih županov, ki so stali ta dan neomajano kakor brast za slovensko čast. Hvaležnost vseh koroških Slovencev, katerim še bije srce za naš mili narod, jim je zagotovljena. Bog jih živi!

Slovenci, spominjajte se Velikovške šole!

Podlistek.

Koroške pravljice.

(Zbira dr. Jan. Arnejc.)

I. Iz celovškega kraja.

10. Podkrnoški grad.

Dve uri proti vzhodu od Celovca leži vas in prošnja Podkrnos. Nad vasjo se vzdiguje strm in visok hrib, obraščen s smrečjem. Vrhu tega hriba so razvaline starega gradu. Tam so stanovali podkrnoški grofi, prej da so se preselili v dolino na novi gradič, ki se imenuje sedaj „fabrika“ in je last žrelskih grofov Goessov.

O tej razvalini mi pripovedujejo ljudje, da so pod njo velike kleti. V eni teh kleti pa je velika kamnata rakev. Ta rakev je s samim zlatom bogato napolnjena. Mnogo ljudi je tam že kopal in iskalo zaklad, a vsem se je ponesrečilo ga vzdigniti, ker niso bili dosti bogaboječi, ali pa so spregovorili, prej da so prinesli denar na dan.

11. Še ena o lintvrnu.*)

Enkrat je bil v celovski okolici neki grof. Tisti grof je imel srepro, srepro velike love. A na te love ni pustil nobenega človeka. Čisto sam je hodil po gozdih ter se je bavil z lovom. Bil je pa tedaj neki mlad, čvrst junak. Njegovo ime

nam je babica povedala, — bilo je lepo staro, slovensko ime —, žalibog smo ga že pozabili. Ta junak je pridno hodil po grofovih gozdih na lov in se ni zmenil za to, da je grof prepovedal loviti tam. Obljubil je vsakemu, ki ga ujame, tudi ostro kazen. In res je nekega dne grof ujel tudi našega lovca.

Grof se je silno raztogotil, ko so mu hlapci privedli človeka, ki mu je kradel divjačino. „Čakaj le, jaz te bom že še nasitil divjačine!“ zakričal je na njega. In dal je ujeti jelena ter privezati lovca na žival in jo spustiti. Z rokami in nogami na jelena vznak privezan moral je lovec molče nehati, da ga je jelen odnesel s seboj v gozd. Jelen je prestrašen letel naprej in letel vedno dalje. Lovca so pa veje pehale po obrazu in po udih in čutil je, da mora na tak način nečloveško poginiti. In prijela ga je jeza in togota in začel se je na jelenu zvijati in metati. Ker je bil jako močen, se mu je naposled vendar posrečilo, pretrgati vrvi, s katerim so bile oprčene roke, in ni trajalo dolgo, se je rešil tudi nog in skočil je prost z jelena. Bil je sicer ves raztrgan in razmesarjen, ker so ga bile veje tako obdelale, pa hitel je vedno dalje in dalje, daleč tja v tujino. In tam se je naselil in živel je tam srečno dolgo let. Grof pa je mislil, da je že davno mrtev.

Čez nekaj let pa je začela razgrajati ob jezeru tista grozna pošast, kateri so ljudje pravili „lintburn“. Napadel je ta lintburn živino, ki se je pasla pri Celovcu: svinje, koze in ovce, ter govedino in konje, vse povprek. Tudi marsikaterega pastirja je hudobec zasačil in ga požrl. Grof pa je dal razklicati veliko nagrado tistemu, ki bi to

pošast ubil in bi rešil vso celovško okolico velike nadloge.

Vest o tem je prišla tudi do našega lovca. In ta je vzel malho in palico in se je napotil proti svoji domovini. Tam ga že nikdo ni več poznal, tudi sam grof ne, ko je prišel pred njega. Kdo bi si pa tudi mislil, da je še med živimi! Vsi so mislili, da je vzel s preplašenim jelonom konec kje v divjih gozdih in gorah.

In stopil je naš junak pred grofa in se mu ponudil, da bode lintburna ukončal. Šel je k jezeru in je k staremu, debelemu in močnemu drevesu oprčil kravo s krepko verigo in je tam čakal lintburna. Za orožje pa si je pripravil veliko tolčajo, vso obito z velikimi ostrimi žreblji, prav tako, kakor je ima kamnati mož pred lintburnom na Novem trgu v Celovcu.

Čakal je od jutra do mraka. Krava pa je od straha rjula in mukala. Pozno na večer napne se v jezeru šumenje in vršenje in v groznem diru, da se je penila voda in da je pokalo trsje ob obali, prigrmel je lintburn. Odprl je svoje žrelo in bilo mu je gledati v nje, kakor v hram. Z enim samim zevom je imel vso kravo v gobcu in zasadil je v njo svoje dolge, zakrivljene kavklje. Zobje pa so bili tako krivi in dolgi, da lintburn tega, kar je zgrabil, ni mogel več spustiti. Na to je naš lovec računil. Priletel je s svojo kijačo in je pobijal lintburna tako dolgo, da je obležal mrtev.

Kmalu so vsi ljudje zvedeli, da je lintburn ubit. Celovski gospodje pa so se s kočijami pripeljali po našega lovca in so njemu na čast napravili veliko pojedino. Tudi grof se je pripeljal k jezeru pogledat ubito zverino. Korajžni Celov-

*) To so pripovedovali stara Pavkarjeva babica pri Mlinariču na Brnci, narekoval mi jo je g. žel. uradnik Lojz de Reggi.

Velespoštovanim gospodom slovenskim županom velikovškega okrajnega glavarstva!

Vaši vzorni slogi in značajnemu nastopu posrečilo se je nam Slovincem priboriti prvo zmago pri volitvi v c. kr. okrajni šolski svet v Velikovu, in meni ste poverili prečastno nalogo, biti zastopnik naših slovenskih občin v tem važnem zastopu. Sprejmite tedaj za to meni izkazano izredno zaupanje, katero mi služi v največje zadoščenje v trdem boju za našo slovensko stvar, mojo najprišrečnejšo zahvalo! Blagovolite biti zagotovljeni, da se bom prizadeval po svojih skromnih močeh zastopati naše šolske težnje. Dal Bog, da se vam posreči v nedavnem času priboriti še ostala dva mandata, da bo tako naše zastopstvo v našem c. kr. okrajnem šolskem svetu odgovarjalo dejanskim razmeram. Vse za Boga in v prosep milega našega naroda!

V št. Rupertu pri Velikovu,
dne 18. grudna 1905.

Franz Treiber,

župnik in izvoljeni član c. kr. okrajnega šolskega sveta v Velikovu.

Splošna volilna pravica in koroški Nemci.

V soboto, dne 9. t. m., se je vršilo v Celovcu zborovanje nemških nacionalcev v svrhu razgovora o preuredbi volilne pravice za državni zbor. Kot govornik je nastopil državni poslanec Dobernig. Iz njegovega govora posnemamo sledeče:

Dan 28. novembra 1905 je zgodovinsko znamenit dan za Avstrijo, kajti ta dan je ministrski predsednik baron Gautsch napovedal vladno predlogo o splošni, enaki in direktni volilni pravici. Zastopniki nemškega naroda imajo sedaj narodno in politično dolžnost, pripraviti se na vse mogoče posledice te vladne predloge. Govornik izjavlja, da se o preuredbi volilne pravice za Koroško sedaj še ne more javno govoriti, ker se morajo prej sporazumeti vsi merodajni zastopniki nemškega naroda med seboj. Vsekako so se že resno posvetovali o tej stvari in hočejo poskrbeti zato, da splošna volilna pravica ne bo omajala gospodujočega vpliva Nemcev na Koroškem, temveč ga šele utrdila.

Nemški nacionalci so za razširjanje volilne pravice na moderni podlagi. Koroški deželni zbor je bil eden izmed prvih, ki je glasoval za splošno kurijo. Govornik potem udriha po socijalnih demokratih, češ, da so nevhvaležni, ker obsipavajo nemške nacionalce s sramotanjem, dasiravno so le-ti v deželnem zboru skrbeli za razširjanje volilne pravice. Ravno tako je tudi sedaj nemško-nacijonalna stranka za to, da se vpelje pri volitvah v državni zbor splošna in direktna volilna pravica, ampak to le pod gotovimi pogoji.

Torej samo splošna in direktna volilna pravica; kje pa je enaka, vprašuje govornik in odgovarja, da bi bila enaka volilna pravica v Avstriji pravzaprav neenaka. Kakor so ljudje različnega znanja, nadarjenosti, pridnosti, z neenakim premoženjem, tako se mora pri volilni reformi

čani pa, ki se prej še pred mesto niso več upali, hodili so spet veselo popivat v Otoče „koritnjak“ in so se šele vračali, ko je ob enajstih zvečer nanznanjal „zvonec za lumpe“, da se zapirajo mestna vrata. V svoj grb pa so si postavili lintburna za spomin na to zmago in grad, pri katerem je lovec to pošast ubil. Od grofa pa je lovec ta grad dobil v svojo last in mnogo sveta in denarja. In živel je še dolgo srečen in bogat v tem kraju in je pripovedoval otrokom in vnukom, kako mu je šlo, ko je šel nad lintburna.

Ponarejanje denarja v Ameriki. Nikjer se ne ponareja toliko denarja kot v Ameriki. Pred kratkim so pa veliki množini ponarejevalcev prišli na sled in uničili vse stroje za delanje denarja ter denar sam. A to ni bilo lahko, kajti strojev, litografskih plošč, modelov raznega denarja, fotografskih aparatov in vreč, napoljenih s ponarejenim denarjem, je bilo toliko, da so napolnili z vsem več voz. Papirnati denar v znesku več sto tisoč dolarjev so sežgali v veliki peči državne zakladnice. Kovani denar pa so odposlali v Filadelfijo, kjer so izločili plemenito kovino. Pri tem se je izkazalo, da so imeli ponarejeni srebrni dolarji v sebi več srebra, nego pravi dolarji.

Obsojeni v petkratno smrt. V Saragosi so trije kmetje zažgali neko hišo, v kateri je zgo-relo pet oseb. Kmetje so priznali, da so zažgali iz maščevanja. Sodišče je izreklo sledečo čudno razsodbo: „Zaradi požiga se obsodi vsak na 10 let ječe, a zaradi petkratnega umora dobi vsak pet smrtnih kazni.“

gledati na kulturni razvoj in neenako visokost davkov. Kulturni razvoj je razviden iz večjega ali manjšega števila analfabetov (ljudi, ki ne znajo brati). Ako bi ti dobili enako pravico z drugimi, bi to pač ne bila enakost, temveč neenakost, krivica. Kulturni pomen nemškega naroda se mora privolilni reformi na vsak način upoštevati. Ravno tako je tudi z davki. Nemci plačujejo mnogo več davka, kakor drugi narodi, in to se mora tudi upoštevati. Odločno se mora že sedaj ugovarjati, da bi vlada in nenemške stranke zmanjšale število poslancev v nemških deželah, da bi jih povečale v nenemških. Koroški poslanci bodo na pr. zahtevali, da ostane za Koroško dosedanjih 10 poslancev, in da se ne bo uvedla kaka taka izprememba, da bi bil ž njo že naprej zagotovljen Slovincem ta ali oni mandat v državnem zboru.

V jezikovno mešanih okrajih se hočemo javno bojevati z nacionalnimi Slovinci za volilno zmago in se zavzeti za one tisoče naših sodeželanov druge narodnosti, ki nočejo vedeti za hujskanje, temveč vidijo v zvezi z Nemci poročstvo svojega gospodarskega razvoja in pravega dejanstvenega zastopstva svojih kulturnih koristi.

Narodnostno samoupravo za Koroško naravnost odklanjamo in to ne vsled nemških koristi, temveč v korist onih Slovincem, ki hočejo tudi z naprej biti v zvezi z nami.

Da bi Koroško izgubilo nekaj poslancev, ne bomo privolili.

Glede nastanjenosti poudarja Dobernig, da ne bodo nemški nacionalci zahtevali več kakor eno leto.

Proporcionalni način volitve odklanja Dobernig brezpogojno. Pluralni način volitve je nepotreben, ker bo ostala druga zbornica, katera se mora na tak način preurediti, da bodo oni sloji, ki izgubijo s splošno volilno pravico svoje posebne pravice, imeli v njej svoje zastopstvo.

Skrbeti se mora za čistost volitev, da bodo volitve v resnici svobodne. S posebnim „kancel-paragrafom“ se mora poskrbeti za to, da se ne bo izrabljala vera v politične namene. Da bi se izpremenil državnozbornski opravilnik, zato govornik ni.

Ako bi vladi ne bilo mogoče izvesti v državnem zboru volilne preosnove, bo najbrž državni zbor razpuščen in vlada bo volilno preosnovo svoje-močno uvedla.

Končno je govornik še poudarjal, da morajo Nemci skrbeti za to, da se preosnova volilne pravice ne bo izvršila brez Nemcev in proti Nemcem. Največ dobička od nove volilne pravice bodo imeli „klerikalci“ in „krščanski socijalci“, če ne bodo svobodomiselnih Nemci nastopili edini v tej zadevi. Edinosti je torej treba med Nemci.

Dobernigu je izrekel shod svoje zaupanje.

Iz Dobernigovega govora je posebno jasno razvidno dvoje: da koroški nemški nacionalci v svoji politiki računajo v veliki meri s slovenskim odpadništvom, brez katerega bi bila njihova moč kmalu pri kraju, in drugič, da najodločnejše odklanjajo vsako najmanjšo pravico slovenskemu narodu na Koroškem. Izgovarjajo se s tem, da je med Slovinci veliko število analfabetov, katerim naj bi se ne priznala ista pravica, kakor drugim. V tem se kaže vsa njihova nedoslednost. Ako se je enaka volilna pravica priznala analfabetom v sedanjem splošnem državnozbornem in deželnozbornem volilnem razredu, naj bi je odslej ne imeli več, oziroma v deželni zbor bi smeli voliti, v državni zbor pa ne. Sicer pa tudi ne vemo, zakaj naj bi se analfabetom jemala volilna pravica? Ali ni tak človek ravno tako podvržen vojaški dolžnosti, ali ne plačuje tudi indirektnih davkov in večkrat tudi direktne? In ali naj se celo takemu odvzame volilna pravica, ker ne zna morda brati?

Vsa nesramnost nemških nacionalcev pa se kaže v tem, da že kar naprej odrekajo Slovincem pravico do zastopstva v državnem zboru. Dasiravno je še tretjina koroškega prebivalstva slovenska, vendar ne bi smeli Slovinci imeti nobenega zastopnika v državnem zboru. In pri tem seveda računajo na one ljudi, ki v svoji zaslepljenosti pljujejo v lastno skledo in se smatrajo za Nemce, dasiravno po njih žilah teče slovenska kri. In za koristi takih ljudi se poteguje nemško-nacijonalna stranka! Čudno se nam zdi, da jih ne imenujejo naravnost Nemce! Ali seveda, nemškim nacionalcem je zato, da pokažejo na zunaj, posebno pa vladi, da na Koroškem pravzaprav ni več Slovincem, ki čutijo slovenski, temveč le še nekaj odpadnikov, kateri vidijo svojo rešitev v drobtinah, ki padajo z nemško-nacijonalne mize. In takim ljudem seveda ni za narodno samoupravo, takim ni za lastno zastopstvo, na take se ni treba ozirati, kajti ti so zadovoljni z vsem, kar jim dajo Nemci. Kdor slovensko čuti, je hujskač; torej še manj vreden upoštevjanja.

Značilno za nemške nacionalce je, da se tako boje narodne avtonomije in pa proporcionalnega načina volitve. Seveda, sedanja razdelitev volilnih okrajev jim je zagotavljala velikansko premoč pri volitvah! Ako se pa loči Koroška v slovenski in nemški del, potem je nemško-nacijonalna moč zlomljena v deželi. Kajti celo po uradni statistiki bi se morala potegniti narodnostna meja tako, da izgube Nemci vso pomoč, ki jo imajo sedaj v slovenskem odpadništvu. Da jim proporcionalni način volitev ne ugaja, je lahko umljivo, ker lahko že vsak otrok izračuna, da pripada na Slovence na Koroškem, katerih je celo po uradnem štetju še četrtnina prebivalstva, tudi četrtnina poslancev, torej od desetih najmanj dva. Zato tak strah pred proporcionalnim volilnim načinom! Nemci bi morali odstopiti dva poslanca Slovincem!

Vse to pa jasno kaže, da nam od Nemcev ni pričakovati priznanja naših pravic. Ako bi se vlada ozirala na njihove zahteve, potem smemo pričakovati, da koroški Slovinci ne bomo imeli nikdar niti enega državnega poslanca na Dunaju. Upamo pa, da bo vlada vendarle enkrat pravično tudi proti nam in nam za naše enake dolžnosti z Nemci priznala tudi enake pravice. Naša zahteva glede izpremembe volilne pravice pa je in ostane: vun s splošno, enako, tajno in direktno volilno pravico!

Koroške novice.

Volitev v okrajni šolski svet velikovski, ki se je vršila dne 13. t. m., je pač grozno poparila naše nasprotnike. „Freie Stimmen“ poročajo o tej volitvi v kratki notičici in ravno tako tudi „Grazer Tagblatt“ in hočejo s tem menda doseči, da bi se mislilo, češ, nam takointako ni nič zato, da ni bil Pinteritsch izvoljen. Pri vsem se pa kaže velikanska poparjenost nemških nacionalcev, kajti bili so trdno prepričani, da bodo zmagali s svojim kandidatom. Ako sedaj nekako prezirljivo poročajo o tej volitvi, je to le dokaz, da pripoznavajo svojo velikansko izgubo. Kajti ako bi bil izvoljen nemški kandidat, bi bilo vpitja, da bi se bilo treslo od Spodnjega do Zgornjega Dravograda. Slovenska zmaga se pa seveda zaničljivo vtakne v žep! Ali to nas nikakor ne vznemirja, kajti mi vemo, da smo s to zmago storili lep korak naprej, vemo pa tudi, da je nemškemu gospodarstvu nad zavednimi slovenskimi župani za vselej odklenkalo. G. župniku Treiberju pa najodkritosrčneje častitamo na izvolitvi, ki je vsaj nekoliko priznanja za njegovo neumorno delo pri naši narodni šoli v št. Rupertu pri Velikovu. Bog ga živi še mnogo let na braniku slovenskega naroda na Koroškem!

K zadevi slovenskih matrik K slučaju, katerega smo natančneje opisali v zadnji številki našega lista, imamo še pripomniti, da se je to-zadevna pritožba že odposlala ministrstvu in je pričakovati rešitve v najkrajšem času.

Beraškemu klubu so vplačali kot odkupnino od novoletnih častik gg. dr. Brejce 10 K; Zorko, Novak, Val. Jug, Ekar po 2 K; dr. Ehrlich, Erat po 1 K.

Vsenemško zborovanje s socijalnodemokratskim predsedstvom. V ponedeljek zvečer se je vršilo v Celovcu pri „Sandwirtu“ zborovanje, katerega je sklicala vsenemška stranka v svrhu pogovora o volilni reformi. Zborovanja se je udeležilo veliko število socijalnih demokratov. Dasiravno je predlagal prof. Angerer, da naj se voli vsenemški predsednik, se socijalni demokratje niso uklonili vsenemški želji in izvoljeno je bilo socijalnodemokratsko predsedstvo, vsled česar so velenemcev nosovi zelo, zelo zrastle. Govorila sta dva velenemška govornika, Rössler in prof. Angerer. Odgovarjal je obema vodja socijalnih demokratov, Riese. Zborovanje je bilo tupatam zelo vlahno. Sklep se ni sprejel nobeden, dasiravno se je zborovalo skoraj do ene ure po polnoči. Vsenemci so torej temeljito pogoreli s svojim shodom.

Čast, komur čast. C. kr. deželni šolski svet je izrekel Janezu Křebitzu, nadučitelju v Šent-Jakubu v Rožu, svoje popolno priznanje za njegovo mnogoletno, uspešno delovanje v šoli. — Pri tem pač ne vemo, komu bi se bolj čudili, ali slavnemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu, ali nadučitelju Janezu Křebitzu? Vsekako namreč mislimo in smo trdno prepričani, da je deželni šolski svet hotel s tem odlikovanjem zahvaliti Křebitzu za njegov velikanski trud pri razbitju slovenske petrazrednice v št. Jakobu in ga potolažiti za razna razočaranja pri prošnjah za premestitev iz prevročnega št. Jakoba. G. Křebitz je res lahko ponosen na svoje delo za svojo in deželnega šolskega sveta skupno mater Germanijo, kajti njemu se imajo Šentjakobljanje v prvi vrsti zahvaliti za bodočo narodno šolo. Slovensko ljudstvo v Rožu bo gotovo sprejelo z veliko radostjo poročilo o tem odlikovanju in prepričani smo, da bo iz ravno tega vzroka marsikateri stotak priromal v št. Jakob za narodno šolo.

Drugod bi se tako odlikovanje smatralo za izživanje ljudstva, ali pri nas na Koroškem smo navajeni požirati še marsikaj debelejšega in čisto nič bi se ne čudili, ako bi dobil g. Krebitz za svoje uspešno delovanje celo zlat zaslužni križec. Heil njemu in c. kr. deželnemu šolskemu svetu!

„Kupujte le pri Nemcih.“ Tako se glasi dan zadnevom sedaj po nemških časnikih, posebno glede nakupovanja raznih stvari za božične praznike. In prepričani smo, da se Nemci strogo držijo tega gesla. Kaj pa naši ljudje? O njih smo ravno tako prepričani, da nosijo svoje trdo zaslužene vinarje — Nemcem. Kedaj se bo neki naše ljudstvo spametovalo in izpoznalo, da zanje velja geslo: „svoji k svojim“ ravno tako, kakor za Nemce: „Kaufet nur bei Deutschen“. Le poglejte jih naše ljudi, kako derejo v nemške prodajalne, v nemške gostilne itd., dasiravno vedo, da so njihovi lastniki najhujši nasprotniki Slovencev. In če je kje kakšen slovenski trgovec, slovenski gostilničar, ki bi rad postregel s poštenim blagom svojim rojakom, k njemu kaj redko zahajajo naši ljudje, dočim se naši nasprotniki maste z našim slovenskim denarjem in se nazadnje norčujejo iz slovenskih „tepecv“, ki jim polnijo žepe. Bodimo vendar enkrat pametni in storimo v tem oziru svojo narodno dolžnost: „Svoji k svojim!“

Beraški klub je pač tudi nekaj takega, kar grozno zanima naše nasprotnike. Zato pa je tudi postal naš klub tako slaven, da ima o njem redna poročila celo „Grazer Tagblatt“. Tako beremo v nedeljski številki tega lista: „Vom Ceraski Klub. — Slovenskemu nabiralnemu klubu, ki se pred vsem bavi z nabiranjem vinarjev za slovensko zasebno ljudsko šolo v Št. Jakobu v Rožu, je pred kratkim pristopilo več gospodov, med njimi deželni poslanec dr. Pupovac. Dobro!“ To zanimanje Nemcev za naš klub naj bi bilo bodrilo za naše ljudi, da bi tudi nadalje v čim večjem številu pristopali beraškemu klubu. Vsak vinar, ki ga darujete, vam bo stoterno povrnen z dobro in pošteno narodno vzgojo bodočih učencev in učenk narodne šole.

Odlikovanje. Prejšnji celovski župan, cesarski svetnik Julij Neuner, katerega je pred kratkim imenoval mestni zastop celovski častnim občanom celovskim, je bil odlikovan od cesarja s častniškim križcem Franc Josipovega reda.

Sodni dnevi. C. k. pravosodno ministrstvo je dovolilo, da se vrše v področju velikovškega okrajnega sodišča vsak prvi petek v mesecu, ako bi bil pa ta dan praznik, pa prvi delavnik po njem, redni sodni dnevi za občino Pustrica, v občinski pisarni na Pustrici. Razun vseh vasi v pustrški občini so ti sodni dnevi določeni tudi za vasi Brezovje, Dolgo brdo, Homič in Spodnje Krčanje v grebinski občini.

Celovec. (Svoji k svojim!) Slovenska zavarovalna družba „Croatica“ zavaruje hiše, gospodarska poslopja, premično blago, živino itd. proti ognju po najnižjih cenah. Slovenci! Držite se gesla „svoji k svojim“ in ne zavarujte svojih poslopij več pri nemških zavarovalnih zavodih, marveč pristopite vsi k slovenski zavarovalni družbi. Zavarovalne poudbe sprejema in daje pojasnila: Val. Jug, Celovec, Benediktinski trg št. 4.

Spominjajte se šentjakobske šole!

Za narodno šolo v Št. Jakobu v Rožu so darovali: Odkupnina za novoletna v oščila: Katnik Franc, župnik na Brnci, 3 K; Iv. Dragasnik, prov. v Apačah, 5; Jaka Kindlman, župnik v Grebinskem klostru, 4; M. Ražun, župnik v Št. Jakobu, 5; Jan. Lučovnik, kaplan v Št. Jakobu, Iv. Serajnik, prov. v Timenici; Fr. Kobentar, župan v Št. Jakobu, Jože Šaler, p. d. Martin na Trebinji, Marija Kobentar v Št. Jakobu, Zdravko Cviter, gostilničar v „Narodnem domu“ v Št. Jakobu, Jaka Mikula, p. d. Radišnjač v Podrožici, Jožef Miklavič, kaplan v Št. Ilju, Smodej Franc, provizor v Št. Vidu in Boštjančič Šimen v Št. Vidu, vsak po 3 K; Janez Milonik, Koren, 4 K; Miha Vilč na Brnu 2 K; Fr. Virnik, kan. v Gospisveti, 2 K; Fr. Cukala, kan. v Gospisveti, 2 K. — Dalje so darovali: Dobroleški dekanat ob inštalaciji gosp. prošta Randla 18 K; tarokisti od nekod 5 K; Peter Ibovnik, urar v Borovljah, 4 K; Iv. Nep. Sirnik, župnik v Št. Rupertu pri Celovcu, 4 K; iz nabiralnika v „Narodnem domu“ v Št. Jakobu 20 K; neimenoivan iz Bistrice 1 K, Bošt. Kordaš in J. Majdič po 1 K, Jože Lederhas v Št. Ilju, gspđ. Farčnikova, Treza Gregorič, Helena Jan in Katra Mohar, vsi v Št. Vidu, po 1 K; Ivan Nagel, župnik, Tomaž Olip, gostilničar, Sele; Matija Perč, kan.; Andrej Mur, c. k. voj. rač. oficijal na Dunaju, Vekoslav Legat, vodja tiskarne, Celovec: po 2 K.

Matej Ražun, župnik v Št. Jakobu v Rožu.

Vesca. Umrli je Petrovčeva mati na Vesci, gostilničarica, v starosti 73 let, po kratki bolezn.

Pred 1½ letom je šele umrl njen soprog in sedaj je mislila še na možitev, a prehitela jo je bridka smrt. Zapustila je žena precej premoženja.

Rožek. Nevarne bolezni tlačijo ljudi v naši okolici. Pred kratkim je jako nevarno obolel posestnik p. d. Kranjc na Požarju, pozneje Janez Fugger na Ravnah. Pred tednom pa je popadlo Matevža Kirchmajarja p. d. Irgača, brata črnškega župnika, tako da se je bati za njegovo življenje. Prva dva sta že zopet okrevala.

Lipa. Nagle smrti je umrl p. d. Rogačnik v Srejah. V pondeljek dne 11. t. m. je šel iskat dela v Fužine in je gredé stopil v Kompanjevo gostilno v Lešah pri Št. Jakobu. Njegov spremljevalec je odšel, a nato je Rogačniku postalo slabo in stopil je na prosto. Šele po celi uri so šli Kompanjevi gledat, kaj mu je, a našli so ga mrtvega. Lahko si je misliti, kako hudo je bilo ženi, ko ji je v terek prinesel občinski sluga denarnico in nožek ter jej naznanil moževo smrt! V sredo je dala vdova pripeljati mrtveca na dom. Sijajen pogreb bil je v Lipi v četrtek ob desetih zjutraj. Pokojnik bil je dvakrat oženjen in zapustil je vdovo in dve hčeri.

Št. Jurij na Strmciu. Ko smo slišali, da nas zapuša naš občepriljubljeni župnik, velečast. g. Svaton, imamo edino željo, da bi prišel na njegovo mesto kak duhovnik, ki bi imel veliko veselja do šole, da bi prevzel poučevanje kakor gosp. župnik Dragasnik na Apačah. Kajti vsi župljani smo se že naveličali naše šole, ko se poučuje samo v četrtkih in nedeljah. Mi smo že davno podregali politično društvo in družbo sv. Cirila in Metoda zaradi šole, a odgovora žalibog še ni nič.

Št. Jurij na Strmciu. Odhajajočemu gosp. župniku Svaton izrekamo za njegov trud in njegovo delovanje najprisernejšo zahvalo in častitamo Šentvidčanom, da dobijo tako gorečnega dušnega pastirja. Bog ga živi še mnogo let!

Več župljanov.

Na Zili. (Südmarkina veselica v Rožeku) je bila menda prav klavrna. To je nam pripovedoval neki blaški fant, ki je sodeloval v „zilskem kvintetu“, opravičujevaje se, češ, da je sicer dober Slovenec, a „zilski kvintet“ brez njega nstopiti ne more. Rožeški gospodje so bili menda precej potrti. Slovenskemu mladeniču pa svetujemo, naj rajši opusti „zilski kvintet“; če ta samo služi nemškutarstvu, tedaj ni škoda, da brez njega zamrje.

Beljak. (Samomor.) Dne 8. t. m. se je dogodil v Beljaku dvojni samomor, ki je povzročil velikansko razburjenje v celem mestu. Bruno Herzl, sin posestnika v Gradcu, je obiskal svojega svaka, nadporočnika Desselyja, v Beljaku. Ob tej priliki se je seznanil s hčerko nadrevizorja državne železnice Lorenzija, Rozo. Omenjeni dan zvečer pa so našli na vrtu Pabstmanove vile, kjer stanujejo Lorenzijevi, oba mlada človeka ustreljena. Herzl je bil že mrtev, dekle je pa umrlo še tisto noč. Ob enem so našli tudi dva revolverja, iz česar se da sklepati, da sta se zaljubljenca prostovoljno usmrtila. Isto pravi tudi pismo dekletovo na svoje stariše, v katerem je pisalo dekle pred svojo smrtjo, da se je usmrtila vsled nesrečne ljubezni. Uboge starše pa je zadela še nova nesreča. Za naklep zaljubljenecv je vedela tudi Rozina sestra Elza. Ker se ji pa ni posrečilo zabraniti dvojni samomor, jo je to tako žalostilo, da je v svoji žalosti zblaznela. Prepeljali so jo v celovško blaznico.

Pontabelj. Orožništvo je prišlo te dni nekega ubeglega vojaka 7. lovskega bataljona z imenom France Lužar. Lužar je pobegnil od svojega bataljona v Tolminu in je mislil ulti na Laško, a orožništvo mu je pravočasno zastopilo pot, in na mesto na Laško bo Lužar potoval v — luknjo.

Iz bližine Borovelj. Toliko se je pisarilo iz Borovelj v zadevi puškarjev in zadrüge, a nihče se dosedaj ni zmenil za združitev puškarskega delavstva. Vsa mogoča društva nemškega lica se snujejo, a da bi se slovenski delavci zmenili za kako društvo — o tem ni govora. Sicer pa obstoji slovensko delavsko društvo v Podljubelju. Torej pristopite, ali pa si ustanovite samostojno organizacijo slovenskih delavcev! Na dan z društvom, katero vam bo v izobrazbo in gojitev narodnega ponosa!

Slovenski delavec.

Podljubelj. Neznaneu dopisniku, ki me je na svoji dopisnici tako „imenitno“ potituliral in mi očital nehvaležnost, izjavljam, da jaz z dopisi iz Borovelj, kolikor se tičejo puškarije, nisem v nobeni zvezi, kar mi mora tudi uredništvo potrditi. Zato tudi gosp. poslanca Kiršnerja, ki se je po vaši dopisnici tako iskreno potegoval za borovsko puškarijo, omeniti nisem mogel. Sicer pa mi velerodna rodovina Oblasser, ki me je blagohotno sprejela „gratis“ v svojo vilo, nikakor s tem ni naložila bremena, da bi vse mogoče in nemogoče njene sorodnike moral hvaliti po časopisju, za to je preplemenita in dobra; sorodniki pa tudi moje hvale ne potrebujejo. Kar se tiče nehvaležnosti, to očitjanje odločno zavračam, zakaj nikdar še nisem

pozabil dobrot, ki sem jih užival v tej velecenjeni rodovini in tudi ne bodem. Janko Arnuš.

Od nekod. Tudi jaz ne sedim rad zmeraj v svoji sobici, ampak jo krenem včas malo na sprehod pogledat, kaj neki uganjajo ljudje. Ko se tako sprehajam, čul sem govoriti dva učitelja, ki sta doma v Zilski dolini. Vprašal je eden, seveda nemški: „Kako ti gre v šoli?“ Odvrnil je drugi: „Ja, veš, je pač težko, otroci mi ne znajo nič nemški.“ Pa ta učitelj je nastavljen v čisto slovenskem kraju. On zahteva, da bi otroci kar iz zraka že znali nemški. Rekel je: „Pridem zelo malo z ljudmi v dotiko, da bi se navadil „bindiš“. Jaz mislim, da preveč velik razloček ne more biti med narečjem v Zilski in Rožni dolini. Nemškutar je pač. In mislim, takemu bi se tudi v Zilski dolini ne poljubilo poučevati slovenski. Bil je zraven še eden učitelj, ki je bil modrejši od drugih, ter je rekel: „Tega se vendar ne more zahtevati od otrok.“ Gospod učitelj, Vam je preveč in preteško poučevati slovenski, ki ste vendar le Slovenec. In vi pa od slovenskih otrok zahtevate čisto kaj nemogočega, od otrok, ki čujejo doma le svoj mili slovenski jezik in nikdar ne nemški. In ti otroci bi morali že umeti nemški! —

Brodi. Zadnjo sredo se je po bliskavo naglo razširila tukaj vest, da je konec vasi pri Pokljukarju nanagloma umrl Miha Potisk, po domače Lubelčnjak, vsled preobilo zaužitega strupenega žganja. To je v enem letu že tretji slučaj nagle smrti v tej nesrečni rodbini. En sin je umrl približno pred enim letom iz strahu pred plazom, drugega je letos sredi nekega tepeža zadela kap, očeta pa je pred tednom žganje potegnulo za njima.

Šmarjeta v Rožni dolini. Zares prav fino je v Šmarjeti cerkveno petje. Kdo bi si mislil, da kaj takega najdeš v Spodnjem Rožu? Ob nedeljah poje moški zbor lepe, mile slovenske pesmi. Ti pevcv imajo zares izobražene, fine ter krepke glasove. Posebno častitam tistemu gospodu, ki poje drugi tenor. Zares pravi slavček. In kako lepo znajo zapeti pevcv tisto latinsko pesem pred sveto mašo ob nedeljah. Čisto povzdigne človeka. Le tako naprej! Samo škoda, da pustijo pevcv ob nedeljah popoldne pri blagoslovu peti samo gospoda tajnika, oziroma organista. Kako fino bi bilo, če bi tudi popoldne pel celi moški zbor. Ob delavnih dnevih seveda pevcv nimajo časa priti. Poje pa organist sam. Živeli šmarješki pevcv!

Radiše. Dne 15. decembra zvečer pogorela je Miklavčeva gostilna v Tucah s hlevom vred. Sreča v nesreči je bila ta, da ni bilo nobenega vetra, sicer bi bila cela vas upepeljena. Živina je bila vsa rešena. Kako je ogenj nastal, še ni prav znano. Pogorelec, ki je šele pred kratkim kupil to posestvo, je bil menda dobro zavarovan.

Radiše. Vsled dopisa c. kr. okrajnega glavarstva v Ljubnem (Leoben) je letos od katoliške vere odpadla in „lutriš“ postala v tukajšnji župniji dne 26. prosinca 1867 rojena Neža Poljan.

Medgorje. (V pojasnilo.) Da se resnici ugodi in le resnica govori, naznanjam sledeče: Dne 12. t. m. ob 9. uri pri c. k. okr. sodniji v Celovcu sta bila zaslišana g. Val. Jug in podpisani zavoljo § 23. tiskovne postave, ker sta dne 9. vinotoka t. l. brez dovoljenja c. k. okr. glavarstva nabila šest lepakov v prid g. kandidatu Grafenauerju. Prvi je bil obsojen na 10 K globe, drugi pa oproščen — to je resnica. Torej zdaj v nekrvavi revoluciji se skrbi za take — malenkosti, ker oko postave (?) ali kak orožnik po navodilu gotovih ljudi, mojih „prijateljev“ iz medgorske občine — in pa državni pravdnik — tako hoče! Zdej je že vsa država rešena! Da so naši orožniki v Žrelcu zelo marljivi, to dokazuje na primer dejstvo, da sta poleti dva popolnoma oborožena moža prišla pred sv. mašo ob ½7. uri zjutraj — tako se je jima mudilo — gledat kakor kakšna profesorja jezikoslovja, v matrike, in sta isti dan ob 11. uri pri p. d. Tineju v Običah pri mizi pred hišo v sencv — počivala. Dotični akt je pa par dni pozneje po pošti prišel v rešitev. Ali je torej res bilo orožnikov treba? Ant. Kaplan, župnik.

Št. Vid. Velika nesreča se je prigodila te dni v tukajšnji bolnišnici usmiljenih bratov. Razpočil se je namreč parni kotel v kopalnici. Podrila se je stena kopalnice in tudi tri druge sobe so precej poškodovane. Razbitih je več oken in vrat. K sreči ni bilo ljudi navzočih, ker sicer bi bila nesreča še večja. Kotel je bil šele nov in se je rabil komaj par dni.

Ruda. Našim učiteljem se kar naenkrat ne dopade več molitev v šoli, kakor je bila dosedaj v navadi. Neki učitelj jo je hotel najprej skrajšati in je prepovedal otrokom, da ne smejo več zaključiti molitve s „Čast bodi...“ Ako se je kak otrok zmotil, je bil kaznovan. Ljudje so bili vsled tega razburjeni in v seji krajnega šolskega sveta se je ta stvar precej burno razpravljala. Učitelj se je skliceval na neki odlok deželnega šolskega sveta. Ko pa je navzoči g. župnik zahteval, da naj se mu pokaže ta odlok, je učitelj omolknil, ker od-

loka ni bilo. Končno so se učitelji le morali vdati in šolska molitev se opravlja kakor prej.

Globasnica. Od 11. t. m. naprej je naš kraj zvezan z Dobrovasjo s trikratno pošto na teden. Poštni sel prihaja ob ponedeljkih, sredah in petkih.

Pliberk. (Le tako naprej!) Sicer se le neumni kmeti „bindišarji“, kakor nas radi hvallijo naši pliberški izvoljeni „purgarji“, pa to jim že lahko na uho povemo, da vsaj zdaj gotovo nič niso pametnejši od nas. To še dobro vemo, da kdor hoče živeti, mora tudi za potrebno skrbeti. Pliberčanom tega bržkone ni treba. Ze dolgo se je govorilo, da se bo odvezel iz Pliberka železniški odsek. Pa nobenemu izmed mestnih očetov se ni zdelo vredno, le nekoliko se potruditi, da bi se to mogoče preprečilo. In pred kakim tednom je šel odsek in z njim trije ali štirje uradniki s svojimi družinami. Mi kmetje seveda ne žalujemo za njimi, ker so nam bili večinoma nasprotni, pa pliberški kolodvor in trgovci so po našem mnenju s tem vendarle precej izgubili. Še lepše pa bode, če se upeljejo takozvani sodnijski dnevi v okolici, kakor se menda namerava. V Libeličah, tako se čuje, so že dovoljeni, in hočejo jih imeti tudi v Guštanju in na Prevaljah, tako da strankam ne bo več treba hoditi k sodnji v Pliberk. In tudi proti temu se ničesar ne stori. Pliberški župan je menda celo rekel, da to mestu nikakor ne škoduje. Kdor pa ve, koliko ljudi posebno iz okolice ima skoraj dan na dan opraviti pri sodnji, ta bo drugače mislil, ker tudi ve, da večina teh ne gre pri pliberških prodajalnicah in gostilnah kar mimo. Pa je že prav! Naj gospodje le občutijo, kdo jim nosi krajcarje! Sicer pa le tako naprej pod nemško „cipfelhavbo“, in kmalu bo slovenski Šmihel res nad Pliberkom.

Nončjavas pri Pliberku. (Nekaj lepega.) Ves dan sta letala naša dva prijatelja, tisti gosposki na hribu in oni kmeti, ki je menda na Komeljnu do polnoči prodajal svojo pamet, pa je še ni spravil. Pri šumljajočem potoku jmljeta slovo in menita se še to in ono tako prav odkritosrečno; saj ni treba drugače, ker mislita, da sta sama. A voda je imela ušesa, je čula in hitro povedala od hiše do hiše to-le: „Dobro bi še bilo, iti tudi h kajžlarjem agitirat.“ — „Eh kaj! Ni vredno, kajžlarji so tako vsi „trepi!“ — In tako so kajžlarji zvedeli, kaj so v nemčurskih očeh. Pa v resnici zaslužijo ta častni priimek vsi tisti, ki odajajo pri volitvi svoje glasove svojim obrekovalcem. Vi, Nončjavasčani, tega niste storili; sploh niste šli volit, in prav je tako. Pa še bolj prav bo, če drugokrat greste vsi z nami kakor en mož, da tako mi kmetje pokazemo, da je „trepe“ treba kje drugod iskati. Pometaj vsak pred svojimi vratil!

Dob pri Pliberku. (Nekaj k volitvi.) Dva kmeta se pogovarjata: „Hej, sosed, vidiš, kako tira Eb—ov Nacelj svoj picikel tam dol po cesti! Kam li neki?“ — „Vem, spodaj v Dobu bo danes občinska volitev.“ — „Da, pa ta je prodal svoje po očetu podedovano posestvo; mislim, da nima volilne pravice. Pravila mi je njegova mati, da je visoko izštudiral, da ima že 70 gld. na mesec. Hm, zakaj se pa tedaj zdaj tu potika okoli?“ — „Mogoče, da je izštudiral za agenta pri kaki zavarovalni družbi.“ — „Ha, tako bo! Zaradi tega danes tako drvi proti Dobu, da bi branil, da zavarovanci ne pogorijo. Pa pazi, Nacelj! Tvoji gospodje te bodo še grdo gledali, ker gotovo bodo pogoreli in družba bo plačala, ti pa, Nacelj, boš dobil dolg nos.“ — In kakor že veste, so strašno pogoreli, in tudi Nacelj si je precej opekel svoj nos. Heul!

Šolstvo na Slovenskem.

V Pragi izhaja po dr. Franti urejevan list „Nova češka revue“, kateri prinaša članek „Obrazy z rakouského školství“ (slike iz avstrijskega šolstva). Iz tega članka povzamemo podatke, ki se tičejo šolstva na Slovenskem:

Na Kranjskem, kjer živi 94,2% Slovencev, nimajo Slovenci niti ene popolne svoje gimnazije. V Ljubljani je na prvi državni gimnaziji učni jezik v višjih razredih samo nemški, v nižji gimnaziji je en oddelek popolnoma nemški, in drugi oddelek v veliki večini slovenski. Na drugi državni gimnaziji se poučuje slovenski in nemški, ravno tako v popolnoma slovenskem Kranju s popolnoma slovensko okolico. V Novem mestu se predava v nižjih razredih grščina in nemščina nemški, drugi predmeti slovensko, v višji gimnaziji pa izključno nemški. Nasproti temu ima neznatna nemška manjšina v Kočevju nižjo gimnazijo izključno nemško. Edina državna realka na Kranjskem (v Ljubljani) je izključno nemška, na mestni realki v Idriji pa se poučuje slovenski in nemški. Tudi v edini višji dekliski šoli na Kranjskem, katero vzdržuje mesto Ljubljana, se predava zgodovina nemški. Na edinem državnem učiteljskem v Ljubljani je učni jezik slovenski in nemški, ravno tako na zasebnem zavodu Uršulink za vzgojo učiteljic; v zasebnem

zavodu za vzgojo učiteljic, katerega vzdržuje „ljublanski šolski kuratorij“, je učni jezik izključno nemški. Izmed strokovnih šol imajo Slovenci samo državno čipkarsko šolo v Idriji, v slovenski, državni umetno-obrtni šoli v Ljubljani se poučuje v zadnjih letih tudi nemški; za to ima 5% Nemcev v Kočevju izključno nemško strokovno lesno obrtno šolo. — Trgovskih šol Slovenci nimajo, nižjo gospodarsko šolo, a to zasebno, imajo samo eno, potem imajo samo eno zasebno gospodinjstvo šolo in s tem smo dokončali pregled višjih slovenskih šol na Kranjskem.

Na Štajarskem ima 31,2% slovenskih prebivalcev na državnih gimnazijah samo v Celju paralelke z nemško-slovenskim učnim jezikom, v Mariboru se predavajo nekateri predmeti na nižji gimnaziji slovenski, na deželni gimnaziji v Ptujju se predava, in sicer samo Slovincem in slovenščina slovenski. Na realkah se sploh slovenski ne poučuje, na učiteljskih tudi ne. Samo v pripravnici pri učiteljskem v Mariboru se poučuje nemški in slovenski. Drugih srednjih, obrtnih in strokovnih šol Slovenci na Štajarskem nimajo.

Na Koroškem živi glasom zadnjega štetja 25,1% Slovencev, v resnici pa veliko več. Glasom uradnih izkazov iz leta 1900 imajo Slovenci pet ljudskih šol, razun tega registrira uradni izkaz 88 mešanih ljudskih šol. (Dvomim, da je ta izkaz pravičen, vsaj po zasebnih poročilih, katerih dosežaj nisem mogel kontrolirati, je popolnoma slovenskih šol manj! — Popolnoma slovenska ljudska šola je le narodna šola v Št. Rupertu pri Velikovcu in ta je zasebna; vzdržuje jo družba sv. Cirila in Metoda. Pripomba uredništva.) To pomeni seveda samo toliko, da se mora na nemških šolah v slovenskih krajih, kjer nobeden otrok nemški ne zna, v prvem letu šolskega obiska vsaj nekoliko govoriti slovenski z njimi. Nemški učitelji na teh šolah sami za to skrbijo, da takšna šola pravzaprav postane nemška. Za dunajsko nepravilnost ni treba več besed! Teško je tudi v tem oziru mirno kritikovati.

Na Primorskem se poučuje za 30% Slovencev samo na državni gimnaziji in na državni realki v Gorici veronauk v prvih dveh razredih slovenski. Na učiteljskih je razmerje ugodnejše. Eden oddelek tega učilišča v Kopru je slovenski, v Gorici pa je eden oddelek nemško-laški in nemško-slovenski. Na Primorskem imajo Slovenci tri državne čipkarske šole: v Čepovanu, Dolj. Otlici in Bovcu. Tam seveda ni niti sledu o nemških naseljencih. S tem, da navedemo, da je v Gorici deželna slovenska gospodarska šola, naštelimo vsa slovenska učilišča na Primorskem, razun ljudskih šol. Druga učilišča so laška in nemška. Neznatna nemška manjšina ima v Gorici, Pulju in Trstu državne gimnazije, v Gorici državno realko, v Pulju vojaško nižjo realko. V dveh oddelkih učiteljskega v Gorici poučuje se tudi nemški.

Labi na Primorskem imajo razun omenjene državne gimnazije v Kopru, mestni gimnazij v Trstu, deželni realni gimnazij v Pazinu, mestno realko in mestni dekliski licej v Trstu, eden oddelek moškega učiteljskega v Kopru. Na ženskem učiteljskem v Gorici se poučuje v enem oddelku laški in nemški. Državna obrtna šola v Trstu je laška, ravno tako državna risarska šola v Korminu in državna mizarska šola v Marianu. (Učni jezik na kožarski šoli v Foglianu meni ni znan, je pa najbrž laški.) Državna trgovska in pomorska akademija v Trstu, kakor tudi tamošnja javna trgovska visoka šola, katera se zdržuje iz ustanove Revoltellove, potem deželna gospodarska šola v Gorici, državna gospodarska in vinorejska šola v Poreču in pomorska šola v Lošinjju so laške.

Pripomba uredništva. — Naše šolske razmere so ostalim Slovanom skoraj popolnoma neznane. Zato smo lahko hvaležni gosp. uredniku „Nove češke revije“, da skuša seznaniti češko razumništvo z našimi vnebovpijočimi razmerami, kajti le tedaj, ako se ostali slovanski narodi dovoljno seznanijo s krivicami, ki se nam gode po milosti c. k. vlade, potem se moremo nadejati od svojih slovanskih bratov izdatne podpore. Naj bi v tem ne ostala toliko imenovana slovanska vzajemnost samo na jeziku in papirju, temveč naj bi se tudi dejansko pokazala.

Društveno gibanje.

Podpornemu društvu za koroške slovenske dijake so darovali nastopni gospodje: ustanovniki preč. g. stolni prošt Lambert Einspieler, dr. Janko Breje v Celovcu, Anton Ziljan po 100 K, dr. Tuma v Gorici 80 K (doplačilo). Podjanski fant 40 K; redni udje, oziroma podporniki in dobrotniki dr. Ferdo Müller v Ljubljani 40 K, Neimenovanič v Gradcu 30 K, Narodni sklad v Gorici 20 K; po 10 K gospa Josipina Žitek v Novem mestu, gg. dr. Jak. Sket v Celovcu, Matija Wutti, posestnik na Ločilu, Ivan Elsbacher v Kozjem, Jos. Vintar v Bilčovsu, dekan J. Ogris v Kapli, profesor Jos.

Apih v Celovcu, dr. Janko Srnc v Celju, Janez Horuböck v Pliberku, Jož. Rozman v Celovcu; 6 K g. dr. Franc Kos v Gorici; po 5 K gg. dr. Anton Zizek v Vojniku, Franc Rajster v Šoštanjju, Ivan Demšar v Črešnjah, Andrej Einspieler v Slov. Plajbergu, prof. Ant. Šantel v Gorici, c. kr. okr. sodn. predsednik dr. Jakob Kavčič v Novem mestu, c. kr. okr. glavar Janko Kremenšek v Logatcu, dr. Fr. Jankovič v Kozjem; po 4 K gg. rav. Andrej Senekovič v Ljubljani, dr. R. Pipuš v Mariboru, dr. Jos. Benkovič v Brežicah, A. Boštjančič v Kamniku, c. kr. deželni šolski nadzornik dr. Ant. vitez Klodič-Salodovski v Trstu; po 3 K gg. Martin Meško v Kapeli, Anton Jakončič v Gorici; po 2 K gg. dekan A. Koblar v Kranju, prof. dr. Franc Iličič v Ljubljani, Ant. Tomazič v Pilstanju, prof. Mart. Petelin v Ljubljani; 1 K g. Neznanovič v Celju, 50 vin. g. Iv. Skerlec v Tomaju, neimenovan dobrotnik 200 kron.* — Odboru je došlo 11 prošenj za podporo; v seji dne 3. vinotoka je razdelil ves razpoloživi denar med devet koroških visokošolcev v zneskih po K 20, 60, 70 in 100 — toda te skromne svote bodo porabljene že ob koncu zimskega tečaja. Ker bode treba podpore tudi za poletni tečaj, se obrača odbor opetovano do rodoljubov z iskreno prošnjo: pritecite na pomoč našim dijakom!

Za odbor:

Stolni prošt Lambert Einspieler,
predsednik.

Prof. Iv. Scheinigg, Prof. Jos. Apih,
tajnik. blagajnik.

Slovensko krščansko-socijalno delavsko društvo v Celovcu je imelo svoje mesečno zborovanje v nedeljo zvečer pri Cavniku. Kot prvi govornik je nastopil g. kanonik Franc Cukala iz Gospešvete. Predmet njegovemu predavanju je bilo v sedanjem času najbolj pereče vprašanje: Splošna in enaka volilna pravica! Miren nastop, jasna dispozicija, stvarna razprava, naslanjajoča se na zgodovinska dejstva in stroga neovrgljiva logika je zagotovila govorniku popoln uspeh. Posebno je g. govornik dobro pogodil rešitev raznih ugovorov, izvirajočih večidel iz predsodkov in krivične sodbe o višji kulturni stopinji, ali o večji davčni moči nekaterih narodov. Sprejela se je enoglasno sledeča resolucija: „Slovensko krščansko delavsko društvo, zbrano dne 17. decembra 1905, smatra uvedbo splošne, enake, direktne in tajne volilne pravice za državni in deželni zbor in za občinske zastope kot popolnoma upravičeno zahtevo avstrijskih narodov ter se izreka na celi črti za njo pod pogojem proporcionalnega volilnega sistema, ki naj varuje narodne manjšine, pod pogojem volilne dolžnosti in volilne svobode, za katero naj jamči zakon.“ Društvo bo vedlo upoštevati tudi v bodoče izvršnega govornika. Vsa hvala njemu! Kot drugi govornik je nastopil g. dr. Ehrlich, stolni kapelan. Opisal je v kratkih potezah bedo delavskih rodbin, stanujočih v celovških predmestjih. Te slovenske rodbine prosijo v prvi vrsti kruha. Ne pomaga nič, ako jim mi od Cavnika glasno kličemo „živio“, ako jim rečemo: Bodite dobri Slovenci. Primum vivere, dein philosophari, kar bi se reklo po slovenski: Prijatelj! prej se moram do sitega najesti, potem bova šele dalje govorila. Govornik predlaga, da bi se sestavil v okviru društva nekaj podporni odsek, ki bi v rednih sejah revnim slovenskim rodbinam določal podpore, koje bi udje odseka nosili osebno v hiše. S tem bi prišli v dotiko s Slovenci, in kar je glavna stvar, pristop bi imeli do osrčja družine, kjer se razvozlja narodni in verski problem otrok in prihodnjih zarodov, kateri nam je bil do zdaj vedno v kvar. G. Resman in g. Tavčar sta s šaljivimi prizori žela naravnost burno priznanje. Odveč bi bilo posebno pohvaliti tamburaše. Znani so, hvali jih najbolj njihova izvrstna godba. Vsa čast jim!

Izobraževalno društvo „Kot“ v Št. Jakobu v Rožu priredi dne 26. decembra, na Štefanovo, shod v „Narodnem domu“ v Št. Jakobu v Rožu. Na sporedu sta dva govora, pevske točke in pa predstava igre: „Lurška pastirica“. Začetek zborovanja ob pol 4 uri popoldne. Vstopnina 40 vin.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Škocijan in okolico priredi na praznik sv. Štefana, to je na 26. decembra t. l., ob pol 4. uri popoldne, svoj letni občini zbor v gostilni pri „Majarju“ v Škocijanu po običajnem sporedu. — Okrog 6. ure zvečer se uprizarita dve igri („Naš župan“ in „Nemški ne znajo“.) Vmes se pevajo narodne pesmi. Otroci naj se ne umešavajo sami med zborovalce, temveč naj bodo pod nadzorstvom staršev. Vstopnina znaša za moške 15 krajcarjev, za ženske 10 krajcarjev za osebo. K najobilnejši udeležbi vlijudno vabi vse rodoljube

Kršč. delavsko društvo Podljabelj priredi na dan sv. Štefana, ob 4. uri popoldne, v gostilni pri Kaizarju veliko efektno tombolo. Morebitna darila blagovolijo naj se poslati na društvenega kon-

* Katere je dobil neki zakasneli prosilec na izrecno voljo darilcevo za vse leto.

zumenta g. Jan. Arnuša, provizorja, Podljubelj. — Odbor delavskega društva izreka v imenu društva tem potom najprisrčnejše častitke svojemu neumornemu voditelju g. Jankotu Arnušu ob priliki njegovega imendana dne 27. t. m. Bog ga živi in mu daj delovati še mnogo let med nami!

Radoslav Biser, tajnik. G. Spöck, predsed.

Graška podružnica celovškega beraškega kluba prosi na podlagi § 11. križevaških statutov za objavo sledečega popravka: „Ni res, da bi graški Štajarci skrbeli samo za spodnještajarsko vino in ne za šentjakobsko šolo, ampak res je, da imajo sicer radi spodnještajarska vina, in to imajo čisto prav, ker so res dobra, res je pa tudi, da se posebno rodovini Zmavceva in Štamiceva prav pridno udeležujeta nabiranja za našo edino slovensko koroško šolo.“

Predsedništvo.

Književnost in umetnost.

Anton Medved: Poezije. V zalogi katoliške bukvarne v Ljubljani so izšle poezije Antona Medveda, kateri bo večini naših bralcev znan po svojih pesmih v „Dom in Svetu“; večina pesmi v tej zbirki je tudi izšla v že omenjenem listu. Katoliška bukvarna je poskrbela za bogato in okusno zunanjo obliko in moderno opremo knjige, tako, da so Medvedove „Poezije“ v resnici zelo primerno božično ali novoletno darilo. Cena knjigi je 3 K 80 v, v elegantni vezavi 5 K, po pošti 30 v več. Knjigo prav toplo priporočamo našim bralcem v nakup.

Društven koledarček za leto 1906. je izšel. Nekoliko pozno je sicer za koledarček, če izide šele decembra, a koledarčkovno uredništvo ni povzročilo zamude. Nas je prav razveselil rdeči „Zvezni koledarček“. Vsakdo, ki mu je mari pošten napredek slovenskega ljudstva, naj bi imel „Koledarček“. Priporočamo ga najtopleje. Tvarine poučne dovolj za vsakega. Oni, ki tožijo, da nimajo tvarine za predavanja, je dobe, kolikor hočejo. Društva in osebno društvena načelstva naj poskrbe, da te sklepe izvrše. Slovenski delavski organizaciji je posvečen poseben oddelek, ki opisuje večje prireditve slovenskega delavstva. Opis mladeniških shodov na Štajarskem je velezanimiv. Kaže, da vrla štajarska mladina ne drži križem rok. V „Navodilih za zvezna društva“ pa najde vsak, ki mu je na srcu društveno življenje, kar poželi in potrebuje. Društva naj bi le izpolnjevala nauke navodil. Prav dobro služijo tudi navodila „Čebelic“. Jako prav pridejo tudi tabele za računanje vsebine okroglega, tesanega in žaganega lesa v kubičnih metrih. Gospodarski zapisnik pa nemo kliče svojim naročnikom: Imejte v redu svoje gospodarstvo, vpisujte svoje dohodke in stroške. Društveni seznam kaže, da je v „Zvezi“ 133 društev z 9720 članov. — Lična knjižica stane 1 K, naročila naslovite na naslov g. Luka Smolnikar, stolni vikar, Ljubljana. Ker je na razpolago še nekaj lanskih „Koledarčkov“, opozarjamo delavstvo, da je v njem mnogo za delavstvo velevažnih sestavkov. Segajte torej pridno po „Društvenem koledarčku“.

Kupujte narodni kolek!

Gospodarske stvari.

Črtice o govedarstvu.

(Piše Fr. Dular.)

V tisti deželi je blagostanje doma, v kateri napreduje živinoreja in v kateri cvete poljedelstvo.

(Dalje.)

Zdaj bom povedal nekoliko o krmljenju in oskrbovanju molznih krav. Star in popolnoma resničen pregovor pravi: „Krava molze pri gobcu“. Kolikor bolj primerno, bolj prikladno in bolj tečno jo krmite, toliko več in toliko boljšega mleka vam daje in toliko bolj zdrava ostane. Opomniti moram, da bi bilo preveč tečno in preobilno krmljenje tudi napačno. Ako bi molzne krave izvenredno tečno hranili, v tem slučaju bi podelalo telo tisto klajo, ki je odveč, v meso in loj, ne pa v mleko. Sploh pa predebele krave niso dobre mlekarice, a mršave (kumrne) še slabейše; nekaka srednja mera je v tem oziru najboljša.

Najprikladnejša piča za molzne krave je sveža trava.

Na dobroto (maščobo) in na množino mleka uplivajo: sveža mlada turščica (perje in stebila), zelena grahova slama, sladka sveža trava, detelja, esparzeta in sploh vsaka dobra sveža klaja; tudi kokosove tropine pomnože, če jih ne krmite v preveliki množini, kakovost (maščobo) in kolikost (množino) mleka. Maščobo ali dobroto mleka pa poveča, razun že ravno zdaj navedene klaje, sledeče krmivo: dobro, sladko seno, laneno seme, ovseni zdrob, tro-

pine palmovih jedrc itd. To si zapomnite, če vam je na tem ležeče, da pomnožite maščobo v bolj vodenem mleku.

Največ mleka namolžete, če krmite, dokler je le mogoče, s svežo klajo. Po zimi pa jim dajate namesto trave korenja, repe, pese itd.; tudi otrobova voda pomnoži kaj izdatno kolikost mleka (maščobe pa ne), kar naj bi si zapomnile prav dobro vse naše gospodinjice. Kadar nimate niti sveže trave, niti korenstva, tedaj dajate kravam mlačne otrobove vode, da bolj molzejo; v ta namen so najboljše pšenični otrobi. V tem oziru so oljnate tropine še boljše od otrobov. — Najprikladnejše seno za molzne krave raste na suhih in dobro gnojnih travnikih in senožetih, kjer se nahaja med travo kimel, koper in še različne druge dišeče rastline. Ako pokladate po zimi kravam le seno, otavo in slamo, namolžete malo mleka; če pa privržete k senu korenstva (samo kolerabe se ne sme mnogo dati), otrobove vode, okisane krme, oljnatih tropin in tako dalje, takrat pa namolžete mnogo več in deloma tudi boljšega mleka.

Sveža trava in detelja, sladko seno, oziroma otava, zdrava ovsena slama, nepokvarjeni otrobi in taka moka, korenje, zdrave sladne kali, kokosove, palmove in lanene tropine napravljajo prav dobro mleko, iz katerega se izdeluje slatno surovo maslo. Nasproti temu pa povzročuje kislo seno, plesniva in sploh pokvarjena detelja, žaltovi otrobi in sploh vsaka pokvarjena klaja, dalje nekatere vrste oljnatih tropin, posebno če niso sveže, grašično seme in seno grašice, koleraba (ako se je preveč pokrmi), zrnje volčjega boba (lupine), zelena lupina, divji česenj itd., da postane mleko in iz njega napravljeno surovo maslo manj vredno, slabo in neokusno. Tudi zdroba navadnega boba in fižola ni umestno pokladati molznim kravam v večji meri. Iz vsega tega lahko izprevidite, kakšna krma ugaja kravam molznicam.

Klaja za molzne krave ne sme biti revna na rudninskih snovéh (na soli, apnu in fosforovi kislini), ker to ne bi utegnilo škodovati samo zdravju, ampak bi tudi kolikost mleka zdatno pomanjšalo. Torej je zelo umestno dajati molznicam soli in klajnega apna, a neobhodno potrebno zlasti takrat, kadar jih krmite s težkoprebavno in prazno klajo (slamo, kislim senom, poplavljenim mrvo, korenstvom, plevami itd.). Dajate jim torej vsaj po zimi ob slabi krmi klajnega apna in živinske soli. V poletnem času je stvar drugačna. Po letu dobivajo krave v zeleni klaji in na dobri paši dovolj redilnih in tudi navadno zadosti rudninskih snovi. Zavoljo tega je tudi poletna molža v obče mnogo boljša od zimske. Koliko je vredna za dobro molžo tečna in na rudninskih snovéh ne prerевна sveža trava, v tem se lahko prepričate pri tistih gospodarjih, ki krmijo po zimi večinoma slabo seno in maloredilno ter težkoprebavno slamo. Ko spusté namreč spomladi krave na pašo, pomnoži se mleko v nekoliko dneh skoraj za polovico.

Rojaki! Gonite torej svoje krave v poletnem času na pašo. Pri tem se morate seveda na to ozirati, da odstranite ali vsaj pomanjšate škodljivosti pašnikov. V ta namen ne pasite spomladi prerano, a v jeseni ne prekasno; spomladi preidite polagoma od suhe krme na svežo, a ravno tako v jeseni od sveže na suho. Dalje ne pasite po letu za poludanske vročine, a v jeseni ne po zmrzlih pašnikih. Po detelji in strnišču pasite le prav malo časa; dajte živini, predno jo izženete na deteljišče, v hlevu nekoliko suhe mrve. Nikoli ne pasite po rosnih deteljah in nikdar ne napajajte krav hitro potem, ko so se najedle sveže krme. Zapomnite si tudi, da so močno oddaljeni pašniki kvarni količini mleka.

Molzne krave morate umno oskrbovati. V hlevu morajo imeti molznice mir; čim bolj mirno je v njem, temveč mleka se izločuje (napravlja). Hlev ne sme biti presvetel, niti pretemen, ampak srednje svetel; ravno tako ugaja najbolj srednja hlevska toplina, t. j. v hlevu ne sme biti premrzlo niti prevroče. Molznice morate skrbno po koži čistiti, ker osnažene živali niso samo bolj zdrave, ampak dajejo tudi več mleka, kakor nesnažne. Osim tega morate jim oskrbeti za obilno in čisto steljo, da se ne osnažijo, da imajo mehko ležišče in da se pri molži mleko ne nasmeti. Sploh je skrbeti za snago v hlevu. Nečiste staje povzročujejo namreč češče boleznih, kakor se misli in sodi v vsakdanjem življenju. Od ostre gnojnice in druge nesnage se vname lahko vime in vsled tega se pomanjša ali celo prestane izločevanje mleka; dalje se vname lahko koža, kakor tudi mehki, v parklje zaviti deli na koncu nog. Vse to lahko zabranite, če hlev čisto držite, če krave snažite in če odstranjujete scalnico.

Znano je, da ni vsaka krava enako dobra za molžo: ena daje več mleka, druga pa manj.

Kolikost mleka je odvisna od različnih okoliščin. V tem oziru je merodajna pasma, narava posamezne krave, reja, krma, snaženje, mir v hlevu, starost krave, čas, ki je prešel

po zadnjem oteljenju, molža, bolj mastno ali bolj vodeno mleko in slednjič zunanja toplina.

1. Največ mleka dajejo krave dolinske pasme, v prvi vrsti holandske; od njih se namolze v enem letu 3 do 4000 litrov mleka. Najmanj mleka imajo krave ogrskih pasem; od ene krave se namolze poprečno 600 do 800 litrov mleka poprečno. Naše deželske krave so srednje dobre za molžo, samo jih je treba dobro krmiti in pravilno oskrbovati. Zapomnite si dobro, da postanejo teličice izvrstnih krav pri pravilni reji prav dobre mlekarice, ker podedujejo to lastnost od svojih mater. Ako si hočete odrediti dobrih molznic, tedaj plemenite prav mlečno kravo z bikom, katerega mati je bila izvrstna za molžo. Če je pa krava slaba za molžo in če izvira bik od take matere, ki je slaba na mleku, tedaj nikarte upati, da postane njiju potomstvo za mleko dobro.

2. Včasih se pripeti, da posamezna krava najbolj mlečne pasme ni dobra za molžo. V trapistovskem samostanu v Banjaluki sem videl kravo holandske pasme, ki je dala na leto samo 1800 litrov mleka, dočim se je namolzilo od njenih holandskih tovarišic na leto poprečno 3500 litrov mleka. K temu pa moram pripomniti, da so dobivale vse krave enako klajo in v enaki meri. Temu je kriva narava posamezne krave, ker drugih vzrokov za to prikazen navadno ne moremo najti.

3. Umna reja pripomore veliko, da morete odrediti iz teličice dobro molzno kravo. Teličico, iz katere hočete napraviti dobro molznicu, pustite samo 4 tedne pod vimenom, k večjemu naj sesa 5 tednov. Po odstavi jo morate tečno krmiti, a ko je navršila 7 do 8 mesecev, tedaj ji začnite polagoma pokladati manj redilno in manj tečno klajo, da se preveč ne podebeli. V drugi polovici prve nosečnosti pa jo morate zopet tečnejše krmiti. Po odstavi prvega teleta morate mlado kravo vsak dan štirikrat pomolziti in vsakokrat prav čisto, kakor se reče, do zadnje kapljice izmolziti. Če tako postopate, potem morete upati, da si odredite iz teličic, ki izvirajo od dobrih molznic, izvrstnih mlekaric.

4. Če hočete doseči pri molzni živini lepih uspehov, ji morate dajati tako krmo, ki žene na mleko, torej krmo, po kateri se molze dosti in do brega mleka. Krma za molzne krave mora imeti v sebi dosti beljakovin in tolašč, to se pravi z druidimi besedami, tečna mora biti; a vrhu tega mora biti tudi precej vodena. Najprikladnejša klaja za mlekarice je dobra sveža trava, sveže koruzno perje, zelena grahova slama, detelja, esparzeta itd. To je za leto. Po zimi pa jim dajate zraven dobrega sena repe, korenja, otrobove vode in oljnatih tropin.

5. Kolikost mleka je odvisna precej tudi od snaženja. Kolikor bolj snažen je hlev, in kolikor bolj čistite kravo po koži, toliko več mleka boste od nje namolzili. O tem so se umni živinorejci že stokrat in stokrat prepričali. Naj vam navedem za vzgled zkušnjo, katero sem napravil pri svoji kravi. Moja krava je bila navajena vsakdanjega dvakratnega snaženja s česalom. Rekel sem, da naj je 14 dni nič ne snažijo; in v teh 14 dneh je dala 10 litrov mleka manj, nego poprej v enakem času, čeravno je ostalo vse drugo pri starem. Ko so začeli kravo zopet snažiti, povečalo se je mleko kaj zdatno.

6. V kravjem hlevu naj vlada mir, ker to pomnožuje napravljanje mleka. Ko so se krave pomolzle in nahnale, potem naj prestane vsak ropot vsako vznemirjanje v hlevu. Koliko je vreden mir v kravjem hlevu, o tem naj vas pouči naslednja izkušnja, katero so izveli oo. trapisti v Banjaluki. Dve kravi so postavili iz kravjega hleva v konjski hlev, kjer so dnevno po večkrat te konje napregli in druge izpregli, in kjer je bil po dnevi in po noči en hlapec za stražo in za krmljenje kónj. V 30 dneh sta dali obe kravi v konjskem hlevu 80 litrov mleka manj, kakor prej v enakem času v bolj mirnem kravjem hlevu, dasiravno se ni klaja nič izpremenila in dasiravno so obe kravi snažili, kakor prej. To mi je pravil hlevski nadzornik trapistovskega samostana sam, ki je vendar merodajna osoba.

7. Kolikost mleka je mnogo odvisna od starosti krave. Mlade krave imajo več mleka od starih, ali ono je bolj vodeno, a isto od starejših bolj mastno. Po prvem teletu ima krava malo mleka, katero pa se po kasnejših porodih zdatno poveča. Po tretji storitvi donajajo krave največ mleka, kar traja do šestega, odnosno do sedmega teleta. Kasneje se začne mleko zdatno pomanjševati. Dvanajstletne ali še bolj stare krave že prav slabo molzejo; res so znane nekatere izjeme, katere pa so vendar zelo redke in nimajo za splošnost nobenega pomena. Torej ne držite krav do visoke starosti!

8. Množina mleka od enoiste krave je odvisna v prav veliki meri od časa, ki je preteklo po zadnjem storitju. Precej po porodu nima sicer krava mnogo mleka, a že v drugem tednu se kolikost poveča prav zdatno. Od 3. do 12., odnosno 15. tedna po telitvi se največ namolze; kasneje pa se mleko polagoma pomanjšuje. Nekatere dobre

molznice imajo mleko izjemno od storitve do storitve. Ako bi imeli slučajno vi, dragi čitatelji, take krave, za ta slučaj vas moram opomniti, da nikakor ne smete do telenja molsti. Za kravo bi bilo vendar preveč, da bi sebe in svoj sad redila, zraven pa še dajala mleka. Sploh pa je tudi znano, da daje krava po novi storitvi manj mleka, če se je prej do otelenja molzla. Najpravišeje postopate, če molzete dobre mlekarice v enem letu 10 mesecev, a dva meseca pred porodom pa ne.

(Dalje sledi.)

V zalogi tiskarne Družbe sv. Mohorja v Celovcu so dobili

krasne platnice

za knjigo: „Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini“ od Jern. pl. Andrejka po ceni K 1.— za komad, po pošti 30 vin. več.

V zalogi tiskarne Družbe sv. Mohorja v Celovcu je ravnokar izšel:

Anton Janežičev

nemško-slovenski slovar

(Deutsch-slovenisches Hand-Wörterbuch).

Četrtri, predelani in pomnoženi natis

priredil Anton Bartel.

1905.

Dobiti je tudi

Anton Janežičev

slovensko-nemški slovar.

Tretji, predelani in pomnoženi natis

priredil France Hubad.

Cena vsakemu: mehko vezan K 6.—, trdo vezan z usnjatim hrptom K 7-20 (po pošti 30 vin. več).

Jamaika-, Kuba-rum, konjak in čaj,

importirane, izborne kakovosti, sremsko slivovko, brinjevec in sadno žganje, zjamčeno pristne izdelke, priporoča po najnižjih cenah staropriznana trgovina s specerijskim in kolonijalnim blagom **Gabrijel Jessernig**, Kasarnske ulice št. 14. Ustanovljena leta 1813.

„Goriško vinarsko društvo,“

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Gorici

ima v svojih zalogah in prodaja

naravna in pristna vina

iz Brd, z Vipavskega in s Krasa.

Razpošilja na vse kraje od 56 litrov naprej.

Vzorke vin pošilja na zahtevo.

Cene zmerne, postrežba točna in reelna.

Sedež društva:

Gorica, ulica Barzellini št. 25.

Najceneje usnje za jesen

je dobiti

v trgovini z usnjem poleg gostilne „Kleeblatt“ na Novem trgu v Celovcu.

Dobri in pridni

hlapci

se takoj sprejmejo na posestvu „Stefanshof“ v Blatu pri Pliberku. Plača 15 do 20 kron, po uporabnosti.

Tiskarna družbe sv. Mohorja se vljudno priporoča za natiskovanje vizitnic, pisemenih zavrtkov itd. po najnižjih cenah.

Lepa kmetija

na Spodnjem Koroškem blizu Velikovca se proda ali odda v najem pod ugodnimi pogoji. Poslopja so v dobrem stanu, deloma nova. Posetve je 70 birnov, travnikov okoli pet in gozda blizu tri orale. Kje? Pove upravništvo „Mira“.

Laneno olje, pristno,

ima v zalogi in ga pošilja podpisani po povzetju ali če se denar naprej pošlje. Cena po dogovoru. Na zahtevo se pošlje vzorec.

Alojzij Trampuš,

izdelovalec lanenega olja v Golembrodu pri Medvodah, Kranjsko.

Absolutno zjamčeno pristno mašno vino

priporočal je ljubljanski knezoškofjski ordinarijat več duhovščini za nakup pri kmetijskem društvu (zadrugi) v Vipavi zato, ker je pod strogim nadzorstvom župnika-dekana v Vipavi. — Razpošilja se od 56 litrov naprej. Starega vina nimamo več na razpolaganje. Napravili pa smo novega veliko možino izvrstne kvalitete: belo po 40 do 50 kron za 100 litrov loko kolodvor Postojna. — Vino je jako milega okusa, ker je napravljeno po novem francoskem načinu. — Večje množine se zaračunijo nekoliko ceneje. — V zalogi so tudi finejša sortirana vina, kakor kraljevina po 60 K, pinela po 55 K, beli burgundec in laški rizling po 60 K ter stara buteljska vina, renski rizling in beli burgundec.

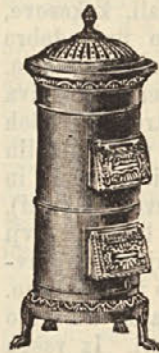
Trgovina z železnino „MERKUR“

P. Majdič

Na debelo.

Celje

Na drobno.

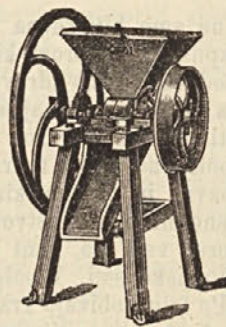
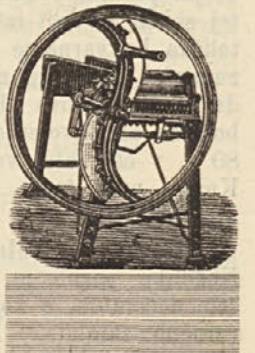

priporoča svojo bogato zalogo peči, štedilnikov, zlitih in bakrenih kotlov, kakor kotlov za žganje kuhati, razne kuhinjske posode, nadalje poljedelskih strojev, posebno čistilnic in slamoreznic itd.

Lepa izbira raznovrstne kuhinjske posode in oprave.

V zalogi so nepremočljive vozne plahte in pokrivala za komate.

Proti ognju in vlamu varnostne blagajne.

Stroji za prirejanje krme.

Rezalnica za rezanico in krmo, s patentovanimi ležišči za mažo; tečejo jako lahko in prihrani se moči do okrog 40%; rezalnica za repo in krompir (repico); mlinci za drobljenje in mečkanje; parnice za živinsko krmo, premakljive kotlaste štedilne peči z emajliranimi in neemajliranimi vložnimi kotli, stoječe ali premakljive, za kuhanje in parjenje živinske krme, repice, za mnoge gospodarske namene itd.; nadalje: mlatilnice, gepelne, železne pluge, valjarje, brane itd. izdeluje in pošilja v najnovejši, priznani sestavi

Ph. Mayfarth & Comp.

Tovarna za kmetijske stroje, livarne in fužine na par, na Dunaju, II./1, Taborstrasse 71.

Ilustrovani ceniki zastoj.

Zastopniki in prekupci se sprejmejo.

Zdravje je največje bogastvo! — Zdravje je največje bogastvo!

Kapljice sv. Marka.

Te glasovite in nedosegljive kapljice sv. Marka se uporabljajo za zunanjo in notranjo vporabo. Osobito odstranjujejo trganje in koljenje po kosteh, nogah in rokah, ter izlečijo vsak glavobol. One delujejo nedosegljivo in spasonosno pri boleznih na želodcu, ublažujejo katar, urejujejo izmečke, odpravijo nadoho, bolečine in krče, pospešujejo in zboljšujejo prebavo, čistijo kri in čreva. Preženejo velike in male gliste, ter vse bolezni izvirajoče od glist. Delujejo izborno proti hripavosti in prehlajenju. Lečijo vse bolezni na jetrih in slezih ter koliko in ščipanje v želodcu. Odpravijo vsako mrzlico in vse bolezni izvirajoče od mrzlice. Te kapljice so najboljšo sredstvo proti boleznim na maternici in madronu, radi tega ne bi smele manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši.

Dobivajo se samo: **Mestna lekarna, Zagreb.** — Radi tega naj se naroča naravnost pod naslovom: „Mestna lekarna, Zagreb, Markov trg št. 6, poleg cerkve sv. Marka.“

Denar se pošilja naprej ali povzame. Manj kakor 12 steklenic se ne pošilja. — Cena je naslednja in sicer franko postavljeno na vsako pošto:

1 ducat (12 steklenic) 4 K, 2 ducata (24 steklenic) 8 K, 3 ducate (36 steklenic) 11 K, 4 ducate (48 steklenic) 14-60 K, 5 ducatov (60 steklenic) 17 K.

Na razpolago imam na tisoče priznanih pisem, katerih mi ni mogoče radi pomanjkanja prostora navesti. Zato navajam samo imena nekaterih gospodov, ki so uporabljali „kapljice sv. Marka“ z najboljšim uspehom, ter popolnoma ozdravili: Ivan Baretinčič, učitelj; Stjepan Barič, župnik; Ilija Mamič, opankar; Janko Kišulj, kr. nadlogar; Stjepan Seljanič, seljak; Sofija Vukelič, šivilja itd. itd.

Mestna lekarna, Zagreb, Markov trg št. 6, poleg cerkve sv. Marka.

Ustanovljena l. 1360.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Akcijski kapital K 2,000.000.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Prodaja srečk proti mesečnim odplačilom.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Kolodvorska cesta št. 27.

Zamenjava in eskomptuje

izrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavelje.

Eskompt in inkaso menic. — Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. — Podružnica v Spiljetu.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga.

Promet s čeki in nakaznicami.